

Kontradiktornost českého trestního řízení

Abstrakt

Ačkoli zásada kontradiktornosti není výslovně zakotvena v § 2 trestního řádu, řadí se mezi základní zásady trestního řízení, neboť obviněnému poskytuje možnost aktivně participovat na probíhajícím trestním řízení a skrze prezentaci vlastní verze „pravdy“ ovlivnit rozhodnutí soudu o jeho vině a případném trestu. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva ji na základě této premisy považuje za integrální součást práva na spravedlivý proces a při její definici vyzdvihuje jednak právo obviněného na seznámení se s veškerými stanovisky a důkazy probíranými v daném řízení a jednak právo vyjádřit se k nim. Vedle tohoto subjektivizovaného pojetí kontradiktornosti však existuje objektivnější přístup zaměřující se na kontradiktornost jako polemiku tvrzení a názorů stran trestního řízení tvořící samotnou podstatu soudního procesu a poskytující soudu účinný prostředek k nalezení pravdy. Předmětem této práce je proto analýza různých pojetí a funkcí zásady kontradiktornosti a kritické zhodnocení rozsahu a mezí jejího uplatňování v jednotlivých fázích trestního řízení, a to při zohlednění skutečnosti, že požadavek na kontradiktornost řízení nevyhnutelně koliduje s jinými zásadami a zájmy ovládajícími trestní řízení.

V první části práce jsou nastíněny jednotlivé funkce zásady kontradiktornosti, jejich reflexe v trestněprávní doktríně i judikatuře nejvyšších soudů a předmětná zásada je dle svých funkcí zasazena do systému základních zásad trestního řízení. Druhá část práce se zaměřuje na kontradiktornost přípravného řízení, v jehož rámci je analyzována především příležitost obviněného nahlédnout do trestního spisu během a při skončení vyšetřování, právo účastnit se vyšetřovacích úkonů a použitelnost důkazů provedených v přípravném řízení v pozdějších fázích trestního řízení. Třetí část práce se zabývá vykreslením procesního postavení stran trestního řízení v řízení před soudem a vliv kontradiktornosti na něj. Důraz je kladen na právo obviněného vyjádřit své procesní stanovisko a komentovat jednotlivé prováděné důkazy, s tím, že závěrem části je rozebírán zájem zákonodárce na urychlení trestního řízení a jeho kolize se zásadou kontradiktornosti i zásadou materiální pravdy a zásadou vyhledávací. Poslední část zkoumá osud zásady kontradiktornosti v navrhované rekodifikaci trestního řádu, a to jednak obecnou otázku výslovného zakotvení základních zásad trestního řízení v novém zákoně, jednak podrobný rozbor navrhovaných definic předmětné zásady, jakož i její působení na celkovou koncepci českého trestního procesu.

Závěrem práce autor hodnotí výsledek svého zkoumání, přičemž dochází k závěru, že zásada kontradiktornosti není dostatečně naplněna zejména v přípravném řízení, a to při seznámení obviněného s důkazy ve vazebním řízení, a především při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů před zahájením trestního stíhání, jejichž výsledek lze použít v řízení před soudem jako důkaz. Autor proto v rámci úvah *de lege ferenda* navrhuje konkrétní způsoby posílení kontradiktornosti ve výše uvedených případech, a zároveň varuje před urychlováním trestního řízení na úkor jeho kontradiktornosti i předtím, že kontradiktornost je součástí každého modelu trestního procesu, a proto nemůže být zásadním důvodem pro změnu modelu českého trestního procesu.

Klíčová slova:

Zásada kontradiktornosti, právo na spravedlivý proces, kontradiktornost řízení